

KÕNE ETFL-i KEVADVOLIKOGUL

Radisson Collection Hotel, 12.05.2022

Tervist, Eesti Turismi- ja Reisifirmade Liidu liikmete volitatud esindajad.

Nii nagu me peame harjuma oma organisatsiooni uue nimega, mis napilt pool aastat vana, peame harjuma ka palju muu uuega.

Kui me kohtusime eelmisel korral läinud aasta detsembri alguses, siis tundus, et hakkame vaikselt jalgu alla saama, nägime, et *omricon* ei ole saatanast, et meditsiini edusammud pandeemiaga võitlemisel on märkimisväärsed. Eesti inimesed käisid juba julgelt puhkusereisidel, *outgoinguga* tegelevate ettevõtete käibed hakkasid lähenema kriisieelsetele. Jaanuaris hakkasid *incomingu* firmad lootusrikkalt tegema lepinguid Saksamaa, Ameerika, Jaapani reisikorraldajatega, et valmistada ette suve ja sügishooaega 2022.

Ja siis saabus 24. veebruar. SÕDA.

Ja olukord on jälle uus. Ja sellel uuel olukorral on meie vaatest mitu tahku. Ma räägin praegu meie kui turismiettevõtjate vaatest. Inimlikust vaatest on siin vaid üks tahk – igakülgne toetus Ukrainale, et nad suudaks vene okupandid oma riigi territooriumilt võimalikult kiiresti välja lüüa. Eestlaste abi Ukrainale on olnud uskumatult suur ja tõhus. Ja midagi ei ole teha, et see sõda kisub ilmselt meie kõigi mõtted tihti oma põhitöölt kõrvale. Selle asemel, et lugeda turismiuudiseid, vajutad esimesena ikka sõjauudiste nupule.

Aga püüame siis nüüd keskenduda.

Lugedes viimaste päevade The World Travel & Tourism Councili *statemente*, siis meie sektori suurorganisatsioon on optimistlik. Jamaikal, Costa Rical, Arubal ja paljudes-paljudes kohtades on eeloleva hooaja broneeringud ületanud juba *covidi* eelset aega.

Esmaspäeval oli meie oma rahvusringhäälingu portaalis artikkel pealkirjaga „Välituristide arv läheneb kriisieelsele tasemele“. Oma optimismi, et võiksime küllastuste arvult jõuda 2019 aasta tasemele jõuda juba tänavu, jagas eelmisel nädalal EHRL-i 30. aastapäeva pidustuste käigus ka minister Andres Sutt.

Aga kui vaatame asja sisse meie *incomingu* firmade vaatest, siis jaanuar kuni märts/aprill pole kunagi *incomingu* jaoks olulised olnud – selle perioodi välituristide numbrid ja kasvud tulevad kõik soomlastest ja lätlastest (või NATO

poistest, nagu juhtis mu tähelepanu Külli Karing). Nad täidavad küll hotelle ja üldised kasvuprotsendid tõusevad, kuid see pole meie incomingu sektori leib.

Hotellidest ja sõjast rääkides. Paljudel Eesti hotellidel pole kunagi olnud nii suurepärase teenistusega märtsikuud nagu tänavu. Nüüd olid toad täis põgenikke. Sõja paradoksid.

Tallinna lennujaam raporteeris just, et mahtude mõttes on nad saavutanud 80% kriisieelsest mahust. AGA suur osa lennujaama külastajatest on *outgoing* turistid..

Jätkame nende paradoksidega. Tõstke palun käed, kes tunnevad, et Eestis on praegu ohtlik.

Kui Ukraina sõda oli puhkenud, levis turismimaalimas ülevaade „Destination Reputation“, kus Eesti oli sügavpunane. Meile järgnesid Poola, Leedu, Rumeenia. Need olid siis märtsikuus riigid, mille reisisihtkoha maine oli Euroopas kõige halvem. Eesti oli veel sügavpunane. See oli siis mingi osa eurooplaste arusaam, et kui Eesti toetab esimeste seas Ukrainat, võtab häälekalt kui Eesti on Vene piiri ääres, siis siin on potentsiaalselt ohtlik.

Ja tagajärjed ei lasknud end kaua oodata – Saksamaa, USA, Jaapani reisikorraldajad hakkasid üksteise järel tühistama juba olemasolevaid kokkuleppeid, et selleks hooajaks turiste Eestisse tuua. Meie *incomingu* ettevõtetel jääb sisuliselt vahele kolmas - KOLMAS – hooaeg.

Need optimistlikud uudised, mida ennist mainisin, on mõnedele head, aga eriti halvad meie IC ettevõtete, sest poliitikud ja avalikkus kuuleb, et oleme justkui kõik tagasi kriisieelsel tasemel ja kõik peaks ülihästi olema, aga tegelikult on MEIE *inocmingul* selle aasta mõttes taas suur mure majas.

Covidiga seoses kadunud meie ETFL-i sektoris ca 50% ettevõtetest ja 60% tööjõust. Need numbrid näitavad, kui paljud ettevõtjate pikaaegne töö on lennanud vastu taevast, kui palju töövõtjad on pidanud oma elus uue lehe pöörama. Õnneks, kui vaatame, kui vähe on olnud lahkujaid ETFL-ist, võime tõdeda, et meie organisatsiooni kuulub just elujõulisem osa turismiettevõtjatest.

Aga kurvastavat on palju ja ohu märke mitmeid. Eriti kahetsusväärseks pean ma seda, et kui me vanasti võitlesime Takise ja Lõokesega omavahel, et kes kellelt inimesi üles ostab, siis praegu on küsimus selles, et lahkutakse mitte minu juurest Estravelisse või Reisieksperti, vaid üldse sektorist väljapoole.

Turismisektoris töötamine on muutunud paljude jaoks ebakindlaks. Turismi maine on kõikuma löönud. See on teema, mida me ei saa kuidagi ignoreerida ja lähitulevikus kahe silma vahele jätta. Sellega seoses peame olema tahes-tahtmata riigil abis turismihariduse tõhusamaks muutmisel. Sama mure on meie partnerorganisatsioonidel – EHRL-il jt, seega on võimalik asjalik koostöö (nagu see meil omavahel ka siiani on olnud).

Viimase kahe aasta jooksul on kirjutatud oluline ja põnev peatükk Eesti turismi ajalukku. Aga ma annaksin palju, et selle peatüki saaks kustutada. Aga ma paraku kardan, et kui me vaatame, et *covid* ei ole siiski maailmast kadunud, kui me vaatame elukalliduse praegust kiiret tõusu Eestis, lennupiletite ja pakettide hinnatõusu sealhulgas, siis selle peatüki lõpulaused pole veel kirja pandud.

Igatahes me peame valmis olema, et vaatamata enamiku *outgoing* firmade praegusele edukusele, võivad taas saabuda keerulisemad ajad ja me peame möödunud kriisi õppetunde arvesse võtta.

Kui rääkida mõni sõna meie juhatuse tööst, siis ma hakkasin kokku lugema neid kohtumisi, mis mul on olnud oma presidentuuri ajal peaministrite, ministrite, kantslerite, asekanstlerite, lauaülemate, turismiametnike ja turismikolleegidega ja ma ei jõudnud ja ei pidanud ka vajalikuks seda tabelit lõpuni täita. Kui püüda öelda kokkuvõtvalt, siis on mul hea meel, et meie maine sai ehitatud võibolla suuremaks, kui ühe kitsa erialaorganisatsiooni sisu seda eeldaks. ETFL-i esindajad on kutsutud aru pidama **kõikide** riiklike ja ühiskondlike laudade taha, kus Eesti turismi võtmeküsimused vähegi arutluse all on olnud. Meie endi kätes on see, kui palju me suudame neid võimalusi ära kasutada.

See erinevate laudade taga olemine on ka tõstatanud küsimuse, et kes me siis ikka oleme ja mille nimel tegutseme. Kõike paratamatult ei jõua. Nagu te teate ei ole meie juhatuse liikmete töö mingilgi moel tasustatud. See ei ole ka töö, millest eest saaks au ja kuulsust. Seda tehakse oma pingelise põhitöö kõrvalt, see on mõnikord üks paras lisapingutus meie kõigi ühistes huvides. Ma tänan südamest kõiki juhatuse liikmeid: Sigridit, Küllit, Ennu, Sveni, Heldurit ja Aivot. Kõik on olulisel määral panustanud, isikliku abi eest – oleme kuidagi hästi teineteist täiendanud – tahaksin eraldi tänada Enn Vilgot, kes kahjuks on teatanud, et ta rohkem juhatusse ei kandideeri, kelle senine panus tuleb aga suurte tähtedega meie organisatsiooni ajalukku kirjutada.

Tööd on olnud sel perioodil tõesti palju. Eelkõige muidugi pandeemia ja sellest tulenenud väga kiireloomulised ja enneolematult keerukad – nii bürokraatialikus kui inimlikus mõõtmes keerukad – otsused.

Ainuüksi ECTAA suudab produtseerida keskmiselt 28 ca 3 lehekülje pikkust e-maili iga nädal, mis tuleb läbi töötada ja millele tuleb vastata.

Kunagi me olime tore seltskondlik klubi. Aga uus aeg nõuab selgemat, fokuseeritumat ja täpsemat enesemääratlust.

Millist? Mis või kes me peaksime olema?

Ega mul ei ole väga head ja lõplikku vastust. Selle vastuse formuleerimine võiks olla uue – kriisist väljuva juhatuse üks tööülesandeid. Samas ma tean, et olen vastu mõnede poolt esitatud arvamisele, et me peaks kujunema selliseks klassikaliseks lobiorganisatsiooniks. Jumala ja riigikogu abiga püütakse lobitegemisele Eesti vabariigis nüüd ka mingeid seaduslikke raame ümber ehitada, aga ikkagi – me tahame olla väärikas erialaorganisatsioon, mitte kamp karvikuid, kes aktiveerub vaid siis, kui vaja käia endale soodsamaid tingumusi kauplemas.

On positiivne, et oleme ka kriisi ajal iseenda sisemise minaga pidanud tegelema. Oleme pidanud mõtlema olulistele küsimustele. Näiteks:

- Kas meil on vastuolu nõ suurte ja nõ väikeste ettevõtete eesmärkides. Kui mõnes küsimuses on, siis kuidas tuua kõik keskpõrandale kokku.
- Millised on revisjonikomisjoni pädevuse piirid, kas kontroll majandusliku- ja juriidilise käitumise üle või ka sisu ja ideoloogia määramise üle.

Mis on aga tähtis üldisemas mõttes tulevikuks?

ETFL peab olema professionaalselt juhitud ja igapäevaselt käigus hoitud (ma tänan senise töö eest Tiiut ja Merikest)

Me peame suutma viia oma sõnumid ARUSAADAVALT avalikkuse ja otsustajateni.

Näiteks teemad, millega kohe edasi tegeleda:

- Selgitustöö lähiturgudel, et Eesti pole vähem turvaline kui Stockholm või Berliin. Pean seda meie ja riigi koostöös kõige olulisemaks lähikuude teemaks. Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu turistid tuleb tuua Eestisse, see on paljudele meie ettevõtjatele ellujäämise küsimus.

- Selge turismistrateegia olemasolu. On valminud riiklik strateegia 2022-2025. Ka meie panustasime sellesse märkimisväärselt. Muutuvas maailmas peaks aga vaatama, et see strateegia ei saaks üheks vesikikiviks, mida lohistatakse järel kohalikest valimistest riigikogu omadeni ja sealt edasi järgmiste kohalike valimisteni ja nii edasi kui aegade lõpuni, kuigi reaalse eluga ei pruugi sel palju pistmist olla. Samas jagatakse sellest strateegiast lähtuvalt olulist riiklikku ressursi.
- Probleemiks on adekvaatse turismialase statistika operatiivne kättesaadavus. Siin tuleb meil selgelt riiki survestada.
- Riiki, täpsemalt tarbijakaitseametit tuleb meil survestada ka seoses võitlusega välismaiste müügiportaalidega. Tuleb selgitada tarbijale, mida tähendab piiriülene ost ja millised riskid sellega kaasnevad.
- Arvan, et üheks teemaks, millega peaksime tegelema, on ka turismiteenuste riigihanked, mis mitmeid meie liikmeid puudutavad. Kuidas välistada siin suvalisus, mõttetu töö tegemine, bluff. Kuidas oleks riigihangete protseduur võimalikult läbipaistev ja õiglane.
- Ja lõpuks üks hetkel üks oluline asi veel - osalemine turisminõukojas. Mis see on, võivad paljud küsida. 18. aprillil moodustas minister Sutt oma käskkirjaga Eesti turismi osapooli esindava nõukoja „Turismistrateegia 2022–2025“ elluviimise seiramiseks ja turismipoliitika kujundamiseks. Sellesse nõukotta on kutsutud MKMi, kultuuriministeeriumi, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse, Tallinna linna, turismierialaliitude ja mõnede suuremate ettevõtete (Tallinna Sadam, Tallinna Lennujaam, Tallinki) esindajad. Meid esindab selles nõukojas ETFLi president. Tundub, et selles kogus on õnnestunud luua meeleolu, et see võiks olla koht, kus arutatakse tõesti turismitööstuse ees seisvaid kõige olulisemaid PÕHIMÕTTELISI küsimusi (näiteks maksuteemad, töösuhete paindlikumaks muutmise küsimused, turismi arengukava seire jms). Seega soovitan uuel ETFLi presidendil selles kojas aktiivselt kaasa lüüa.

Jah, ühtlasi teen oma sõnavõtu lõpus siis ka teatavaks, et tänan neid kolleege, kes on teinud ettepaneku, et ma võiksin presidendina jätkata, aga ma siiski ei andnud nõusolekut uuesti kandideerimiseks. Minu roll oli olla kriisipresident. Nüüdne, loodetavasti rahulik aeg, nõuab meie organisatsioonile teistsugust juhti – pühendunud professionaali, kes on hästi kursis meie ettevõtluse spetsiifiliste detailidega. Seepärast läheb minu hääl täna presidendivalimistel Külli Karingule.

Uuele presidendile annan ma lõpuks kaasa ka ühe lõbusa nuputamisülesande. Ega meie ETFL ei ole ettevõtlusorganisatsiooni elik tsunftina midagi uut siin päikese all.

Meenutan siinkohal Kanuti gild tegevust keskajal. See auväärne tsunft loodi ilmselt XIII sajandil. Esialgu olid liikmeteks nii käsitöölised kui ka kaupmehed, nii sakslased kui ka eestlased. Kanuti gild jagunes ühel hetkel, tekkis Suurgild, mille liikmeteks läksid eelkõige kaupmehed. 1558 tungis Moskoovia valitseja Ivan julm meie aladele, sest ta tahtis laiendada vene maid (sada juurde territooriumi ja ligipääsu Läänemerele) ning tahtis laiendada vene maailma (pöörata siinseid luterlasi õigesse usku). Nii algas Liivi sõda. Sõda tõi kaasa palju kannatusi, see piiras oluliselt kaubavedu, paljud käsitööhärad muutusid teisejärguliseks. Kohe peale sõja-aastaid laastasid maad mitmed haigused – eelkõige katk ja paistetõbi. 1577 lendas maakerast mööda tohutu komeet, seda jälgiti nii Aasias, Euroopas kui ka Skandinaavias ja arvati, et tulemas on maailma lõpp.

Segadust, ebakindlust oli palju. Arvati, et ega Kanuti gild sellest hädaorust välja ei tule. Et kui keegi säilib, siis kaupmeeste Suurgild. Ometi jäi Kanuti gild ellu. Muutus veelgi tugevamaks.

Miks?

Kehastume Melchioriks ja uurime järgi!